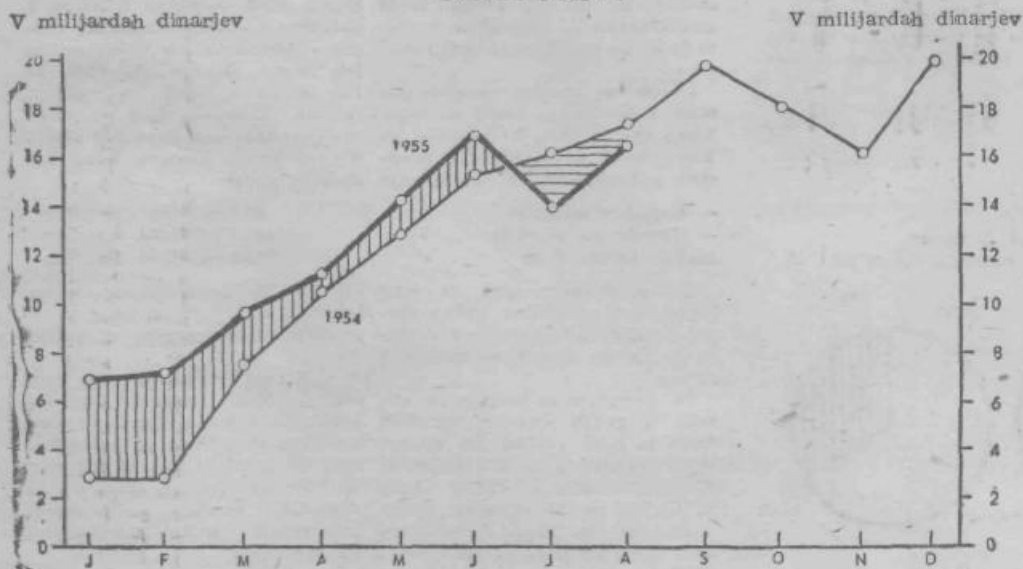
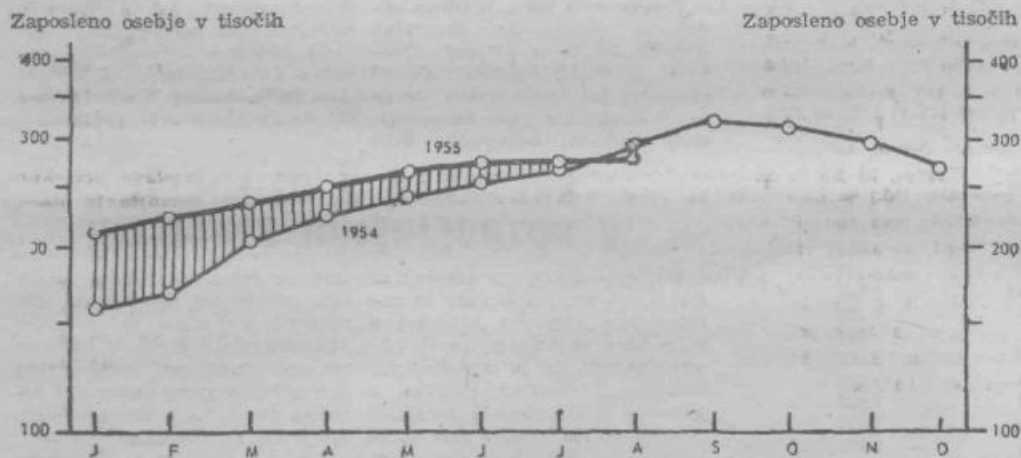

GRADBENIŠTVO

VREDNOST GRADBENIH DEL SPLOŠNODRUŽBENEGA SEKTORJA

Grafikon kaže v vrednosti izraženo gibanje gradbenih del splošnodružbenega sektorja, to je, gradbenih podjetij in režijskih skupin. V prvih letošnjih mesecih je nivo del tako po vrednosti kakor tudi po številu zaposlenega osebja (spodnji grafikon) dokaj iznad nivoja v istem lanskem razdobju. To zato, ker so v teh mesecih investicije večje kakor lani, pa tudi vreme je bilo v prvi polovici tekočega leta za gradnjo mnogo bolj ugodno. V juliju in avgustu je vrednost del padla pod lanski nivo, kar je spet posledica vremena v teh mesecih, ki je bilo za gradnjo zelo neugodno. Na ta padec je vplivalo tudi prehitro trošenje investicijskih sredstev v prejšnjem obdobju.

Kakor vidimo, je porast delovne sile v gradbeništvu zelo visok. Znano je, da gradbeništvu zaposluje nekvalificirano delovno silo večinoma iz vasi. Zmanjšanje obsega investicij v zvezi z nedavnim posvetovanjem pod predsedstvom tovariša Tita, bo prispevalo tudi k zmanjšanju delovne sile v gradbeništvu in s tem olajšalo stanje na trgu, ker bo pritisk kupnega sklada manjši.

Investicije v letu 1955

Lanskoletne izkušnje so narekovale potrebo, da se zmanjša obseg investicij v letu 1955. Zvezni družbeni plan je predvidel za 11% manjše investicije kakor so bile v letu 1954.

Toča, v prvih sedmih mesecih tekočega leta se je izvrševanje investicij oddaljilo od plana in od gospodarskih možnosti dežele. Celoten potrošek za bruto investicije znaša v tem obdobju 265,8 milijarde dinarjev (brez regresa). To je za 40% več kakor v istem obdobju leta 1954. Obenem predstavlja to 58,5% celotnega plana bruto investicij za letošnje leto. Ostala gibanja v našem gospodarstvu zaostajajo za obsegom investicij. Industrijska proizvodnja se je v istem obdobju povečala za 21%.

Proizvodnja 73 glavnih investicijskih materialov (upoštevajoč uvoz, izvoz in zaloge) pokriva v prvem polletju nekaj nad polovico potrošenih sred-

stev za investicije. Čeprav je preskrba z investicijskimi artikli boljša od lanske, vendar ni zadostna. To se odraža na dvigu cen investicijskih artiklov.

Glavni vir povečanih investicij predstavljajo sredstva gospodarskih organizacij, ljudskih odborov in ljudskih republik. Potrošek sredstev za te investicije je za 59% večji kakor je bil v prvih sedmih mesecih preteklega leta. V teh investicijah je izvršenega že 74,1% letnega plana. Res je, da del letošnjih ostvartev odpade na plačevanje nekaterih obveznosti iz lanskega leta (prekoračenja, refundacija obratnih sredstev, potrošenih za investicije in podobno). Gospodarske organizacije so izkoristile v precej večjem obsegu tudi sredstva amortizacijskega sklada. V odnosu na isto obdobje preteklega leta celo za 62% več. Po drugi strani pa kažejo zvezne investicije le majhen porast, lahko bi celo

rekli, da njihova ostvartev dejansko zaostaja za planom.

Struktura investicij po smotru kaže pozitivno gibanje. Investicije za družbeni standard so se znatno povečale. Prav tako so se povečale s 4,3 na 9,6 milijarde dinarjev investicije v kmetijstvu. Povečala se je tudi udeležba gospodarstva in trgovine. Udeležba industrije in gradbeništva pa se je zmanjšala. To pozitivno izmenjavo strukture v korist družbenega standarda so v precejšnji meri omogočila ravno prikazana prekoračenja planiranega obsega investicij.

Prekoračenje planiranega obsega investicij je za naše gospodarstvo značilno v tekočem in preteklih letih. To prekoračenje se v zadnjih nekaj letih pojavlja pri investicijah ljudskih republik, ljudskih odborov in gospodarskih organizacij. Letos je zajeto tudi amortizacije. Problem je v tem, da je bilo treba

Gospodarski sporazum s Sovjetsko zvezo

Ta sporazum nam bo omogočil, da iz dolgoročnih poršilk iz Sovjetske zveze spopolnimo rezerve nekaterih temeljnih surovin, kakor surove nafte, premoga za koksiranje, bombažnega prediva itd. (Mi pa bomo pošiljali Sovjetski zvezi boksit, svinec, konopljo, tobak in drugo blago.) Do zdaj smo to blago nabavljali predvsem v Ameriki, nismo pa mogli v Ameriko niti približno toliko izvažati. Zato smo imeli težave zaradi pomanjkanja dolarjev.

Razen tega smo dobili od Sovjetske zveze kredit za nabavo surovin z rokom desetih let in z obrestno mero samo 2%. Kaj dobimo s tem? Doslej smo morali za oskrbovanje s surovinami iskati pri nekaterih državah kratkoročne kredite. Tako so nas surovine, ki smo jih od njih dobivali, stale vsaj 20% več. Sedaj pa bomo lahko surovine kupovali za denar in jih iskali tam, kjer so najcenejše in najboljše po kakovosti. Odslej bomo tudi razpolagali z določenimi, čeprav minimalnimi rezervami deviz, in če se bo pokazala potreba po kakšnem nepredvidenem uvozu, ali pa po uvozu večjih količin kakor smo pričakovali, ne bomo kasneje več primorani iskati kreditov, ki smo jih včasih dobivali pod zelo težkimi pogoji. Od Sovjetske zveze bomo dobili tudi ugoden kredit za investicije v kmetijstvu, ki pomenijo za nas najbolj pereče vprašanje.

Obojestransko korist bo nedvomno dale tudi medsebojno tehnično sodelovanje in izmenjava tehničnih izkušenj ter izkušnja na področju organizacije dela. Z gospodarskim sodelovanjem s Sovjetsko zvezo pa se bo naš položaj na svetovnem trgu menjal še v neki zelo pomembni stvari: v uvozu, izvozu in kreditih imamo možnost, da se pojavimo dejansko na vseh svetovnih trgih in da se s precej večjim uspehom lahko pogajamo o pogojih, pod katerimi bomo opravljali menjavo in sploh pospeševali gospodarske odnose s kakšno državo. Jakič

razen planskih predvidevanj zagotoviti tudi instrumente, ki bi držali investicije v okvirih plana. Ti instrumenti so obstojali do zdaj samo za zvezne investicije. Toda v teku leta, posebno pa v tretjem tromesečju je bila izdana vrsta predpisov, ki naj bi zagotovili kontrolo obsega investicij ljudskih republik, ljudskih odborov in gospodarskih organizacij. Ti ukrepi zadevajo režim trošenja amortizacijskih skladov, skladov za samostojno razpolaganje, obvezno izdelavo investicijskih programov in preskrbo depozita iz 30% predračunske vrednosti investicij. To bo koristno delovalo na omejevanje teh investicij, pa zato lahko pričakujemo, da se bodo le-te zmanjšale v četrtem tromesečju.

Čeprav gre za važne ukrepe, vendar ne bi mogli trditi, da so gospodarske organizacije pa tudi nekateri ljudski odbori dojeli posledice teh ukrepov, da se pripravljajo, da bi jih pravilno izvajali. Toda če se ne bodo pripravili, jih kaj lahko doletijo občutne težave in problemi in to ne samo tiste, ki investirajo, pač pa tudi tiste, ki izvajajo te investicije.

Kakor smo že omenili, potrošek sredstev za zvezne investicije ne uhaja iz okvirov plana. Toda znotraj tega povprečja so značne neenakomernosti. To velja zlasti za zaostajanje živilske industrije, v manjšem obsegu pa tudi za kmetijstvo in ladjedelništvo. Krog za industrijo in gospodarstvo, v čigar sestav spadajo naši veliki industrijski objekti, ima manjši obseg kakor lansko leto, a se glede na plan navzlic možnostim relativno slabo izpolnjuje. Težavo v izvrševanju investicij zlasti v tem krogu, pa tudi pri novih objektih v kmetijstvu in živilski industriji, predstavlja počasno in nezadostno izpolnjevanje obveznosti s strani investitorjev in njihovih garantov, ljudskih odborov in ljudskih republik. Te obveznosti se nanašajo na polaganje garantnih depozitov, na ude-

ležbo v finansiranju investicij z lastnimi sredstvi in na plačanje prekoračenja. Korist od teh ukrepov je očitna, ker so le-ta dala pobudo investitorjem — ljudskim republikam in ljudskim odborom za cenejšo izgradnjo. Toda če se te obveznosti ne izpolnjujejo, pomeni to zaviranje izgradnje, kar se je že zgodilo pri nekaterih objektih. V večini primerov ne gre za pomanjkanje sredstev, ker je le-teh več kakor bi bilo pričakovati, pač pa za pojmovanje, da so ti objekti »zvezni« in naj zato federacija rešuje vse njihove probleme. Hkrati pa se obstoječa sredstva usmerjajo k novim programom, za katere sicer v večini primerov ne bi mogli reči da so nekoristni, vendar je treba prej do kraja izvršiti obstoječe obveznosti.

Problemi v zvezi z obstoječimi objekti, zlasti v industriji, pomenijo za vse tiste, ki se pripravljajo za investicije, vrsto težkih toča, tudi koristnih izkušenj. Glavni vzrok za prekoračenje in za občutne obveznosti, ki jih imajo investitorji in garantirani v nekaterih obstoječih objektih, so nesolidne priprave dokumentacij, slabosti v času graditve ter prizadevanja, da se investira ne glede na dejanske možnosti in obveznosti. Take slabosti se ne bi smele ponoviti.

Letos je bilo več možnosti za investicije v kmetijstvu in živilski industriji, pa tudi za nekatere koristne rekonstrukcije in racionalizacije. Te možnosti niso bile izkoriščene v polnem obsegu bodisi spet zaradi slabosti ali nezadostne pripravljenosti nekaterih investitorjev, bodisi zaradi problemov v zvezi s preskrbo opreme.

Na nedavnem posvetovanju o ekonomskih vprašanjih pod predsedstvom tovariša Tita so dobile investicije važno mesto. Vzdrževanje investicij v okvirih naših možnosti ter popolno izvrševanje letošnjih obveznosti in programa pomenita važen pogoj za izvajanje sklepov tega posvetovanja.